

SPRAWA POLSKA PODCZAS I WOJNY ŚWIATOWEJ

1. Polskie orientacje polityczne przed I wojną światową.

- a) Polacy chcieli skorzystać z zaistniałej sytuacji – po raz pierwszy państwa zaborcze stanęły po przeciwnych stronach konfliktu. Jeszcze przed wybuchem wojny wykształciły się orientacje polityczne:
- **orientacja prorosyjska** – jej twórcą był Roman Dmowski i Narodowa Demokracja. Orientacja ta zakładała, że w wojnie zwyciężą państwa Ententy więc Polacy powinni walczyć u boku Rosji gdyż ziemie polskie mogą zostać zjednoczone przez cara, który nada im autonomię
 - **orientacja proaustriacka** – jej źródła należy szukać w szerokiej autonomii jaką posiadała Galicja pod rządami Austro – Węgier. Jej twórcą był m.in. Józef Piłsudski, który za głównego wroga uważał Rosję. Zwolennicy tej orientacji chcieli walczyć u boku Austro – Węgier przeciwko Rosji. Piłsudski chciał wywołać powstanie w Królestwie Kongresowym przeciwko Rosji. W późniejszym okresie wojny Piłsudski stworzył **orientację niepodległościową** – Polacy muszą sami wybić się na niepodległość.
 - **orientacja rewolucyjna** – jej twórcami byli politycy SDKPiL-u oraz PPS – Lewicy, którzy uważali że wojna jest sprawą kapitalistów. Wszyscy robotnicy powinni się połączyć i wywołać rewolucję społeczną na skutek której przejmą władzę. Nie głosili hasła niepodległościowych. Ich zdaniem po rewolucji Europa będzie kontynentem bez granic
- b) Polacy w 1912 r. utworzyli w Galicji Komisję Skonfederowanych Stronnictw Niepodległościowych (KSSN – PPS, PPSD, PSL i część ND)
- c) **polskie formacje zbrojne w czasie wojny** – dzięki nim Polacy wzięli czynny udział w walce o niepodległość i umiędzynarodowili sprawę polską. Zmuszono państwa zaborcze do zajęcia stanowiska wobec sprawy polskiej.

W sojuszu z państwami centralnymi	W sojuszu z Ententą
<ul style="list-style-type: none"> ▪ 5/6 VIII. 1914 – I Kompania Strzelców pod dowództwem Józefa Piłsudskiego wkroczyła do Królestwa Kongresowego by wywołać powstanie przeciwko Rosji. Próba zakończyła się klęską ▪ 16.VIII.1914 r. utworzono Naczelny Komitet Narodowy w Krakowie (Juliusz Leo) oraz Legiony Polskie: I Brygada pod dow. J. Piłsudskiego II Brygada „Karpacza” – dow. Józef Haller (walki w Galicji Wschodniej) III Brygada Stanisława Szeptyckiego (walczyła na Lubelszczyźnie, Wołyniu) ▪ VIII 1915 r. – państwa centralne zajmują Warszawę. Powstaje Centralny Komitet Obywatelski z księciem Zdzisławem Lubomirskim na czele. Królestwo Kongresowe jest okupowane przez państwa centralne ▪ po Akcie 5 listopada 1916 r. utworzono Królestwo Polskie (nie określono granic) i Polskie Siły Zbrojne by pozyskać polskiego rekruta. Spowodowało to w VII.1917 r. „kryzys przysięgowy” – odmowa złożenia przysięgi państwom centralnym przez żołnierzy I i III Brygady. Żołnierzy internowano a Piłsudskiego osadzono w twierdzy w Magdeburgu. II Brygada została oddana Austro – Węgrom jako 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XI 1914 r. w Warszawie powstał Komitet Narodowy Polski na czele z Romanem Dmowskim i Zygmuntem Wielkopolskim oraz Legion Puławski. Po krótkim okresie walk został on rozwiązany w 1915 r. i wszedł w skład Polskiej Brygady Strzeleckiej, przemianowanej w 1917 r. w Dywizję Strzelców Polskich. Brała ona udział w kampanii Brusilowa. ▪ VI 1917 – powołano Naczelny Polski Komitet Wojskowy, na czele z Władysławem Raczkiewiczem. Uzyskał on zgodę na zorganizowanie I Korpusu Polskiego pod dow. gen. Józefa Dowbora – Muśnickiego. Następnie powstał II i III Korpus Polski ▪ w 1915 r. utworzono polski Legion Bajonczyków we Francji. Poniósł olbrzymie straty w bitwie pod Arras ▪ po rewolucji w Rosji Roman Dmowski utworzył Komitet Narodowy Polski (KNP) w Paryżu ▪ w 1917 r. we Francji powstała Armia Polska, którą dowodził gen. Józef Haller

<p>Polski Korpus Posiłkowy, który po pokoju brzeskim połączył się z II Korpusem Polskim. Został rozbity w V 1918 r.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Polska Organizacja Wojskowa (POW) założona przez Piłsudskiego w 1914 r. w celu dywersji na tyłach wojsk ros., prowadziła wywiad i instruktaż wojskowy. Po kryzysie przysięgowym przeszła do konspiracji; dow. płk. Edward Rydz – Śmigły 	
--	--

d) sprawa polska w polityce wielkich mocarstw

- w 1914 r. państwa zaborcze ogłosiły deklaracje by przyciągnąć Polaków do swoich armii. Państwa Ententy uznały, że sprawa polska jest wewnętrzną sprawą Rosji
 - **Akt 5 listopada 1916 r.** – cesarz niem. Wilhelm II i cesarz Austro – Węgier Franciszek Józef I zapowiedzieli powstanie samodzielnego państwa polskiego pod opieką państw centralnych. Nie określono jego granic ale powołano armię – Polskie Siły Zbrojne. Celem Aktu – pozyskanie rekruta. Już w styczniu 1917 r. w Warszawie powołano **Polską Radę Stanu**, na czele z Wincentym Niemojowskim, która działała do VIII. 1917. Wówczas 12.IX.1917 r. cesarze Niemiec i Austro – Węgier powołali **Radę Regencyjną**, która miała być tymczasową władzą w Królestwie (na czele arcybiskup Aleksander Kakowski). Akt 5 listopada miał olbrzymie znaczenie – zaborcy przestali być solidarni – państwa centralne uznały, że istnieje sprawa polska i w ten sposób ją umiędzynarodowiły umożliwiając polskim politykom walkę dyplomatyczną.
 - oświadczenia prezydenta USA Thomasa Woodrow Wilsona z 22.I.1917 r. i z 8.I.1918 (tzw. orędzie noworoczne) , o tym ,że po wojnie powinno powstać wolne i suwerenne państwo polskie
 - rewolucje w Rosji przyczyniły się do zmiany stanowiska rosyjskiego w sprawie ziem polskich:
 - 27.III.1917 r. Piotrogradzka Rada Delegatów Robotniczych i Żołnierskich uznała prawo Polski do niepodległości
 - 29.III.1917 r. Rząd Tymczasowy zapowiedział powstanie Polski niepodległej związanej z Rosją
 - 15.XI.1917 r. ogłoszono „Deklarację Praw Narodów Rosji”, która podkreślała prawa narodów do samostanowienia
 - 29.VIII.1918 r. Rada Komisarzy Ludowych (rząd Rosji Radzieckiej) anulował traktaty rozbiorowe
 - 3.VI.1918 r. deklaracja wersalska Anglii i Francji mówiła, że jednym z warunków pokoju jest powstanie niepodległej Polski
- (Szerzej stosunek mocarstw do sprawy polskiej omówiono w następnym temacie)